

מבעד למסורה

ישעורים בהסתכלות

וכבו, נגמרה פרשת סמואל ועכשיו ילמדו עמנו "בלק", כפי פרשת השבוע הזה עם כל ל"ב הפירושים כדי בעי למיהוי.

וצריך להודות כי קשה, קשת מאד היתה פרידתו של סמואל הפעם. צא וחשוב: כמה לחיצות-ידיים, והידים ידי עשו, וכמה פעמים נתן יד לפושעים בדר' בו "מדן ועד באר שבע", להרדים עתן יד ימנית ולפועלים יד שמאלית לשווה המשקל — וכמה גלגלים סבב בחיפה ובטבריה לכבוד רוטנברג, וביהוד כמה מקנא אני בו שזכה למתנות יפות סגנון-הילדים ומגן-העיר והיה סמיך על שלחן אחרים במשך כמה חדשים, שנמשכו פרידתו האחרונה מחובית-הלאומי העברי וביחוד מהבית-הלאומי הערבי. לחושב

אנכי, כי לו היה נציב אג' משנה-למלך בהודו, למשל, היה קובע לא פחות מחמש שנים של נציבות כדי להפוך מכל הקהל...

ומה אמר לכם, רבותי? — נשארתי ממש בלא רגלים ובלא נעלים בשבוע זה מרוב מרוצותי אחר הנציב ממקום למקום ובכל אחר ואחר לרגלי פרידתו מעירנו. שערי בנפשכם: בעבת-קודש זו קמתי "כלתוך השור" ובלא שתית-חמין אפילו הלכתי ברגל יותר מתחום-שבת (לאחר שהכינותי, כמוכן, ערובת-חומין "בע"ש) מבית-הכרם לבית-המישוגעים עד בואך לחורבה ומסרתי את עצמי על קודש השם לשם "הקדוש" של אמדורסקי. "בבוצש"ק, לאחר הבדלה, היתה "מלכות-מלכה" במגרש הרוסי עד חצות ול-מחתו ביום ראשון בשבת, רצתי אחריו למלון יזו, שבוך עליו "שהחיינו" מכל חמש שנות נציבותו "בביתנו הלאומי" וגם למשרד הרבנות ואגודות ישמעאל ועשו לברכה ראשונה ואחרונה. — בימים ב' נתגנבתי דרך שבכות הבר' זל אל גן העיר ושתיתי גלידה מן הצלחת בידים ובאצבעות, בבני-דודנו, מחמת שהפ' קידים מבני עשויות השבטים הקדימו לבלע

את הגלידה עם הכפיות, זאכלנו תה עם כורד (סנדוויטש בלע"ז) בהכשר הבלדיה ומלפפוד נים קטנים ורכים — "מיוזה" בלע"ז — וחסר היה דק העראק הלבן והמהול במים... ואחרון אחרון חביב: ביום ג' עם השכמת הבוקר רצתי ישר אל התחנה ושם מצאתי את כל הקהל וביניהם את בני-דודנו שעמדו וחכו עד שזוה והרכבת לתל-אביב, כשראה, כדי שיהיו בטוחים שהנציב נסע...

ואולם — לצון מן הצד — למסתכל מבעד למסורה נתנה פרידתו של הנציב כמה הרהורים. ראיתי מן הצד את בני-דודנו, בני-עשו ובני ישמעאל, בשעת פטירתם ומהנציב היהודי, בקידה והשתחויה וידם על לבם ועל ראשם, כנהוג, שהיו בבחינת "ויהד", כיתרו בשעתו. מצד אחד אמרו בלבם, "בורך שפטי-רני" מהנציב "הסתיוני" ולאחר שנעלמה הרכבת-הנציבית מתחנת ירושלים, קרא מצרי אחד בלשון ספק ערבית וספק-אנגלית: New, Jewish Republic האלאם, פיניש!

כאומר: עכשיו, רפובליקה יהודית איננה עוד! אבל, מאירד ניסא הם מצטערים באמת

על נסיעתו, מחמת שיודעים ומודים הם כי אך בימיו של הנציב "הסתיוני" הרימו בני-דודנו ראש ונעשה להם "אל-דוניה חוריה", הן בפה, הן בכתב והן באגרוף ויכלו לקלל ולחרף אותו וגם להכין לו גמל שחור... ורק יהודות ל"רבי" שלנו זכה ר' משה לגדולה ונע-שה למנהיג הדור, ואם יבוא "בלומר" מי יודע אם יוכלו לעשות עמו "בולטיקה", מחמת שזהו "עסקארי" ועל בל הבר קטן... "חד-תרי-תלת" ויאללעה לחד-גדיא! ולא לחנם נאנח המופתי ואמר מעומקא דלבא אחר ברכת הפטורין בתחנה: וואלעהי כ'סארא", חבל על איש שכזה שהלך מאתנו, בבחינת: חבל על דאכדון ולא משתכחין. וכעני ר' ישמעאל החסון — כך מספר לו תלמידי — יוצצו בשעת מעשה שתי דמעות געגועים, וגם מאמרו של "מראת-אל שרק" על הנציב ורברי בני דודנו בשכם בשעת פגישתם האחרונה יוכיח! *

ואחב"י הלכו אל התחנה כדי לחלק את הכבוד האחרון לנציבותו העברית בא"י, כלומר אל הלויה, ורק עכשיו לאחר

סתימת-הגולל יחלו להרגיש את יתמותם אפילו במלון-יוז, כפתגם המזרחי: אין הילד יודע להעריך את אמו עד שהוא זוכה לאם-חורגת, או כמו שהסביר אוסישקין באגורופו על שלחן ה"קידוש" עד כדי התפוצצות שתי כוסות גדולות, כי אם ישנם בקרבנו עוד כאלה שאינם מרגישים עוד ירגישו... רק עכשיו יחלו יהודינו ללחץ לו יד ולשפד ב"קידוש", כרכתיב: אחרי מות, קדושים "אמור"...

ואם אמנם צדק עתון הפועלים במאמר הבקרת על הרצאתו של הנציב, באמרו כי חלק אדמה לישמעאל ו"סימפטיה" לישראל, בכ"ז חוששני מאד — והלואי שאשקר רבש"ע! — כי בהרצאתו של ה"אדמיניס"טרוטור" לא תהיה לנו אפילו "סימפטיה"...

ובשעה שישבתי בגן-העיר מתחת לאהל האדום בין גדולי-הדור וחטפנו קצת מהשירים של האנגלים, ישבו למולנו מתחת לאהל האדום השני רבנים משלנו ומשלםם, אלה במזנובותיהם ובקפילושיהם ואלה במגבעותיהם ובשתיו-וערב שלהם — זווג מן השמים!

—ולידם ישבו ר' חיים וכל כת דיליה וב-תוכם גם שמשו של די-האן והרב הנורטקלי" פי עם שתי כנותיו הציוניות... לשמאלנו הושיבו את הרם הבוכרי בזקנו הלכו והפוט-ריאורכאלי אצל עזרת-נשים ממש, כנראה, מפני שלא והשתתף באספת הנבחרים לרגלי שאלת האשה...

והאמת אגיד לכם, כי כל הטקס של הפרידה היה דומה כמעט לטקס של פתיחת הרחוב של איינו-מלכנו, אלא שפה היה תה וגם סדור הכסאות ברעש ע"י השוטרים הערבים בשעת נאומו של הנציב... זכיתי לראות את האלבום שהגיש הראיס בתור מזכרת לנציב, דפדפתי בו קצת ונהניתי על כל התמונות היפות ומרהיבות עינים ממראות העיר הקדושה. וואולם מה מאד הצטערתי בראותי כי חסרו באלבום זה דוקא התמונות העקרויות, שבטח יואיל כבוד הראיס לשלחן מיד אל הנציב, כדי שיתן ציור מקיף ושלם מעיר קדשנו, וביחוד לכבוד העירייה שלנו ולתפארת ירושלים עיר-העתיקה, דהיינו: תמונת "מזי מריבה" על יד הברזים, עם זנבות בני-ארם, נשים זטף, העומדים בפחים

ריקים ויוצאים בפחי-נפש, נהדפים בצד ובכתף ע"י השוטרים — אחד מו' פלאי התבל שאין דוגמתו בעולם חוץ מירושלם העיר הקדושה...

תמונה מרהובות ירושלים ופנסי החשי-מל, מדרכות צרות ואבניהן היוצאות דופן, שמהלכין בהם על שתיים וביחוד על ארבע, ועל כלם ענני האבק הכתמרים ועולים לעינינו ולריאה — סמל לנקיונה של ירושלים. ואחרון אחרון חביב:

השלטת ה' ע' ר' ב' י הגדול על שערי העירייה הירושלמית, שרב ומנין ורב בנין שלה הם מאחב"י וביחוד איד שדוחפים ומג-רשים יהודי מכל המדרגות, מפני שהוא מדבר בלשון "ברברו", כלומר — עברית...

ולאחר שנפרד כל הקהל הקדוש וגם הרבנים נדחקו למעלה "עם כל הנערים" לל-חיצת-היד, הופיעו לנגדי שני הקאוואכים דאדומים במקלגתייהם העבים והובילוני אחר כבוד כשני שושבינין ישר אל הנציב והנציבה, כדי לקבל מהם ברכת-פטורין כהלכה וכראוי לר' עזמות. היא הושיטה לי את ידה

וברמה אותי בעברית יפה, ואני, כמובן, לא טמנתי את ידי ולשוני בצלחת? ואמרתי לה בפירוזש כי הספיקה במשך חמש שנותיה על ההר ללמד הרבה יותר עברית מכמה וכמה מטרוניות ונשים של סופרים, פקידים רופאים ומורים עברים במשך שלשים שנה בא"י. והיא אולי אולי משכני בשרוולי הצדה ונתן לי על רגל אחת ומה שקורין אצלם אינ-טרוויאו (ראיון בלע"ו).

מובן מאליו, שלא נתנו כל דברנו לגלות, כמו שנאמר בפרשה זו: "אפס קצהו תראה", ואולם המכסה אני מכס? — מילא, דברנו על ה"קידוש" ועל ה"המינאדו" של אמדורסקי, והוא נשבע לי כי זהו אחד מש"לשת הדברים הגדולים שהשפיעו עליו להתי-ישב בא"י.

— ומה דעת ה. מ. על אהרן תהקה-לות והערות בחורכה לכבוד תפלתו בשכת זה, האם לא נתקיימה הנבואה: והיה באחרית הימים, וגר אשכנזי עם ספרדי וחכם תימני עם הסיר פולני וכהן פרסי?

— מכאן אנו למדים, ענה בשחוק"הו על שפתיו, כי אפשר לאחד את אחב"י לכתפ"ח בבית-הכנסת. ואגב הביע את התפעלותו — ממש כהריפורטר של דאר-היום — על נעים זמירותיו של הרבי ממוז'ץ וביהוד על ה"פלום-פלום!" וה"בימבאם" שלו עם ה"אריות" של אופירה, ממש, וסבורים היינו במן שאמר לי שבני הכהן בבית-הכנסת כי

תיכף אהריו תופיע הנ' מאסט.... דברנו ארוכות וקצרות על הדרשה הא-דוכה של הרב עזריאל והקצרה של הרב קוק, שהחליפו את תפקידם הפעם. וכדי להשלים את אהדות העדות באתי לפניו בהצעה, שר-צוי היה לאחד את שני הרבנים הראשיים האלה שלנו: את העברית הצחה והעינים היפות של עזריאל ואת הרעיונות העמוקים והבקיאות הגדולה של קוק, והיה יוצא משני-הם רב-חכם באשי אחד מצויין....

— נו, ומה מכה דרשתו האגרופית של אוסישקין? שאלתיו אח"כ, כאן נשתקע פת-אום במחשבות, ומבלי לחכות לתשובתו אמר-תי לו כי הכל הבינו והרגישו, שנאומי זה בא לא מתוך אהבתו של מרדכי אלא מתוך שנאתו של ר' חיים, והקונגרס הבא יוכיח!... אגב ספרתי לו כי הרב קוסובסקי נתרעם מאד על הגבאי של "החורבה" על "שלישי" שכבר אותו בפרשת חוקת, רץ כדרכו מספסל לספסל עד שהגיע אל, והראה לי בפרוש על הפסוק שהקריאו לפניו מן התורה לאמר: "ויאמר ה' אל משה ואהרן — יען אשר לא האמנתם בי להקדישני בעיני העם לא תביאו את העם אל הארץ הזאת", — הן זהו סקנדל אמתי, צעק הזקן בתמימות, ממש הפכו את שוליתו על פניו של הנציב, וכדי להשקיט את רוחו אמרתי לו: כל כי תאי ריתחא למה? ראשית כל לא הבין מסתמא ה"רבי" את הפסוק הזה, וכשם שלא הבין בר לא יום

לו, והשנית צריך לקרא כאן לא "משה ואהרן" אלא "ויצמן וסוקולוב" ואלה דברי הנציב אל שניהם: יען אשר לא האמנתם בי וכו' ע"כ תהיה לכם מפלח על הקונגרס — ונחה דעתו של הזקן.

ומכיון שהגענו אל הנקודה הדייליקאטית בדבר ה"סוכנות היהודית" וענין "יחי הנשיא" של בן-אב"י, נענע בראשו לאות שלילה ורמוז לי בשתי אצבעותיו אל ה. ה. כלומר לזמן לא יותר מאוחר משנתים ימים, כי באמת למה לו "להקבר" אצל אחב"י לפני זמנו — והרצל הלא יוכיח!... כמו שאמר לי פעם הזקן פודלישבסקי, כי לא טוב לבינת משרת אצל עמך ישראל, שהוא בבחינת "פאסקורנע בעל-בית", המבייט לראות אם בנותיך לובשות גרבים של משי....

ובינתיים, בקש ממני הנציב סליחה אם לא יצא פעם ידי תובתו לפני תלמידיו ותלמידותי בארץ, מחמת שהוא מלא את תובתו הקשה — "כדבר המלך, ברוחו וב"מעשיו" ובפרט בקש כימני מאה פעמים ואחת למסר לאחב"י שבכל אתר ואתר שלא יקשקשו לו בקומקום בשונו לא"י ולא יבמבמו עליו תלגרמים מק"ק צפת, למשל, או משאר המ-קומות, כנהוג, על כל צרה שלא תבוא, אם רוצים הם שלא יברח מכאן ויוכל לעמד על המשמר — הן מכיר הוא היטב את היהודי-נים שלו! — ואגב גלח לי סוד שהוא מכין את עצמו לעשות באו בא"י חבר גדול על

היתות וכבר נכנס אפילו לאגודת הסופרים והעתונאים שלנו ושלם דמי-כניסה וחברות לשנה שלמה בבת-אחת ולמפרע, כחבר חדש. לסוף לחץ את ידי בתמימות ובדמעות בעי-ניו ובגרזנו כמו אצל "הקידוש" ואמר בקול דועד: ל ה ת ר א ו ת !

כשיצאנו משער גן-העיר נתקלנו בשוט-רים שהביאו כסאות לישבה לאורחים בגן הריק — סמל לסדר הכלדיה שלנו — והנה הריע הקהל טעל הגנות "יחי הרברט סמואל". קצרה מהשיג את היהודים הארורים שעמדו שם על דגל למעלה וצעקו כמו להבעים: "יחי הרברט סמואל!"

חבל, שלא יכל להראות להם גם הפעם דרד-ארץ כמו אצל שמעון הצדיק... אגב, בשבוע הבעל"ט יהיה יום הרת עלם, "היום יביא במשפט את הכחור דגן, ואומרים כי המוכים כבר הכינו כמה פונטים לשלם קנס....

והידעתם מפני מה הפסדנו במשפט ארטס? — שאלו נא את בעל-הגנימטראיות שלי ויגדכם: מפני כי אר"ט ס בגימ-טריא ר ע..... * * *

ובשעה שנדחקתי לצאת מגן העיר ונפ-דדתי בחכו מהראים שלנו בא אלי אחד מתלמידי החשובים בטענה עצומה כנגד ההגהלה-הציונית, שאינה חסה על כספי

העם ושלמה שכר-דירה לארמונים עד אלה פונט לשנה, ולא עוד אלא שקפחה עי"ז את שאר הדיירים בעלי החנויות מאחב"י והפקי-עה את השער....

כמובן, שלא לכלתי לעבר בשתיקה על עול נורא שכזה ועשיתי מיד הקהלה-הודרישה במקומות הנבוכים, והנה נתגלה לי כל הענין מא' ועד ת'.

ומעשה שהיה כך היה:

כשנתבטל חק ההגנה על הדירות, פנו הארמונים אל ההנה"צ ודרשו מאתה בכל הוקף תרפ"ט אלפים בעד שכר-הדירה, לשנה החדשה, בטענם כי נמצאו להם "בעלנים" אחרים המוספים להם כמה שהם דורשים-ואולם, לאחרונה נתגלה להם כי ה"בעלן" הזה שהשפיע עליהם להוציא את השכנים היה-דים ממלון-יוו, רצה לקדש לעצמו ולהכניס עם את ה ב ל ר י ה שלו, ובעלי-הבית כיון שהריחו כאן ריח של "סוכרא" ורצו דוקא לבוא על שכרם בידעם מן הנסיון כי ר' יעקב משלם, נתבע ונתן שכר-דירה בז' מנו ובשלמות, פנו אל המושל בבקשה ובתח-נונים, שישתדל לפני אחב"י במלון יוו לה' שאר בריחתם והסכימו להוספה פורתא בערך, וברכו ברכת "שפטרנו" מענשה של הכלדיה....

* * * והנה ברגע הזה הגיעני מכתב מתלמידי החדש, יהודי ארמוני וגליצאי, שחתודע אלי

באספת הנבחרים בשם "בעל דברים", והנני מוסרו לכם בזה, (לא את היהודי חלילה) כלימד את המכתב בלי תיקון ובלא הגהה ממש:

חיי אריכא ומוזני רויחי. להאי גברא קדישא ר' עומות שיחי, כשמו כן הוא! ידוע לי שכבוד קרוב למלכות שם בדאר-היום, וע"כ באתי בזה לקיים את הב-טחתי ולמסר לך דברים העומדים ברומי של עולמנו במאה-שערים ובשאר המקומות אשר בקרתא דשפריא שלנו-וראשית כל דבר, שמה אני להודיעך כי מיהב שהחל ר' ויצמן לעשות "פלירט" לאגודת ישראל החלה גם כאן החת-קרכות משני הצדדים ובשבוע זה נסעו הרב מיוחס ומיסטר בלוי יחד באניה אחת לוי-ה כדי לסדר את השלום-ובהיות, שסברא הוקה היא שר' משה בטח יאכל מאניה זו, מסתמא ילך גם מיוחס בדרכו ויעשה כמהו, בלא נטילת הכשר ממשרד הרבנות.

ושוב מעשה שבעיני האיתי, כי הדרשו השוטח מסתובב בזמן האחרון בכיתו של הרב קוק בעינים מושפלות ומדבר בלחש ובד"א כבן-אדם, וחושבים כי זוהי השפעת ההסכם שבין הציוניסטיין בלונדון ובין האגודיסטיין בירושלם....

והרי לך שוב סימן טוב לשלום עם הציוניים, ממה שראיתי בעיני בשבת זו, הגם שזאת לא רציתי לספר בפני קהל ועדה, יען כי יש לי בזה טעם מספיק, אלא מפני תקנה

הצבור והרצון לנטע בלב אנשי ירושלם אמו-נה חזקה שהשלום בא יבוא, מצוח לפרסב איד שר' חיים בכבודו ובעצמו עמד בשבר זו בפרוזדור של החורבה לכבוד תפלתו של הנציב. שאלתי אותו בלשון חז"ל: מאי ולאין ר' חיים? ולמה לא נכנס לטרקלי' כשאר אחב"י, הגם כאן במקום קדוש ישנ-פוליטיקה? וענה הזקן: "פוליטיקה" — יודו אני יותר טוב מבם, ולא נע ולא זע ממקום עד שיצא הנציב וברך אותו הזקן בברכת "שבת תלוהו בשלום" ואמרתי בר' יהושע כי הנגיה בשעתו:

"ועדיין ר' חיים מכהוץ?!" תלמידו הותיק: "ב ע ל ד ב ר י ם * * *

ברגע האחרון נכנס אלי בעל-הגנימט-איות שלי בלא נשמה ממש וקרא אלי: — מצאתי, ר' עומות, מצאתי כבר!... — מה מצאת? שאלתיו בתמיה-

— ש ת י ג י מ ט ר א י ו ת בשבי הנציב. ביפו יהו י"ז פעמים לכבוד נסיעתו בגימטריא ט ו ב, וקריאתו האחרג-להתראות!", בגימטריא: ב ת ג נ צ י ב ע ל י ו ן א י ה!

ולסוף בשורה נעימה לתלמידי ההב-בים: עם חלופ הראש החדש של דאר-היוג יבוא אי"ה גם חלופ המסוה שלי, שהזמנר מחדש אצל בצלאל....

עו מות